

K ODRÁŽENÍ AGRESE NEPŘÍTELE

V seriálu článků autor generálmajor ing. Jaroslav Jašek, CSc. se vyjádřil k otázkám odrážení agrese pozemními silami nepřítele a k vytváření podmínek pro přechod do rozhodné útočné operace.

V souvislosti s tím zobecnil řadu problémů spojených se zahájením agrese, s organizací a přípravou vyčkávacího prostoru, jakož i rozhodujících druhů zabezpečení. Současně v přijatých teoretických závěrech zdůrazňuje, že z celkového komplexu zaměřil pozornost na zásadní a specifické otázky (limitován rozsahem a stupněm předurčení).

Velmi pozitivním poznatkem je, že publikované materiály dávají nepřebornou řadu podnětů nejen k diskusí, ale i k rozpracování dalších pohledů, popř. problémů druhů vojsk.

Na základě těchto skutečností se chce vyjádřit k problematice a aplikaci použití vzdušných výsadků, které budou ovlivňovat průběh a finalitu bojové činnosti a operace. Bezprostředně s tím ukázat na některé možnosti **vzdušných výsadků** pravděpodobného **nepřítele**, jakož i diferenciaci použití vlastních **padákových, kombinovaných či vrtulníkových výsadků**. Současně ukázat na některé názory, které se určitým způsobem liší oproti vývodům autora.

Mezi **prvé** patří **způsob zahájení agrese**, jak uvádí autor ve VM číslo 2/77. Domnívám se, že zahájení agrese (ať půjde o jakýkoliv způsob) se bude vyznačovat rozsáhlým použitím letectva všeho druhu a zejména **vzdušných výsadků nepřítele**.

Čím je to ovlivněno? Podle ustanovení amerických a západoněmeckých předpisů se hlavní pozornost věnuje otázkám **nenadálého překvapení**. A jedním z prostředků k dosažení uvedeného požadavky jsou právě vzdušné výsadky. Tím, že budou vysazeny do různých prostorů k plnění netradičních úkolů, zcela nových, málo očekávaných, mohou donutit obránce řešit velmi složité situace.

Není správné podcenit **úlohu a význam** vzdušných výsadků nepřítele při zahájení agrese. Uděláme chybu, jestli budeme jejich možnosti, bojové použí-

tí a způsoby vysazení posuzovat (s odstupem několika let) bez docenění veškeré modernizace, která umožňuje variabilní a vysoce efektivní vysazení **do různé hloubky týlu protivníka.**

Zkušenosti z Velké vlastenecké války nás poučily, že již v období několika měsíců před věrolomným přepadením SSSR fašistická armáda dopravila do týlu na tisíce záškodníků. Mnoho jich bylo dříve či později zneškodněno, ale zbývající část se aktivně podílela na diverzi, ničení mostů, telefonního spojení, sloupů vysokého napětí a celé řady dalších zařízení, jejichž zničení ochromilo a ovlivnilo počáteční vývoj.

Nemůžeme přehlédnout, že v současné době má pravděpodobný nepřítel z hlediska vzdušných výsadek všeho druhu podstatně jiné možnosti. To je dáno jejich předurčením, výzbrojí, výcvikem a různým způsobem dopravy do určeného prostoru. Z těchto důvodů nemůžeme připustit, že bojové zasazení vzdušných výsadek bude motivováno pouze získanými zkušenostmi z druhé světové války, popř. z poválečných konfliktů proti poměrně slabším státům. Soudobé americké předpisy a některé pomůcky počítají s omezeným nebo hromadným použitím taktického letectva nejen k vybojování nadvlády ve vzduchu, ale i k **souběžnému vysazení různých výsadek.** Mimo jiné také předpokládají, že nenadálá bojová činnost taktického letectva bude zahájena z mírových letišť s postupným zaujetím operačních letišť až po splnění prvních bojových úkolů. A mezi první úkoly právem patří vysazení „žihadel“ speciálních skupin.

Při docenění celkové koncepce pravděpodobného nepřitele můžeme předpokládat, že v případě zahájení agrese může použít **kdykoliv vzdušných výsadek** různých druhů v těchto variantách:

a) vysazení **speciálních jednotek** typu (Rangers — tulák) k vedení široké diverzní činnosti na velkém prostoru. Zpravidla dojde k použití malých skupin specialistů v počtu 7 nebo až 14 osob do určených prostorů, které mohou být od sebe vzdáleny i několik desítek kilometrů. V těchto prostorech organizují záškodnickou činnost proti důležitým průmyslovým objektům, elektrárnám, vodárnám, rozhlasovým a televizním vysílačům, skladům PHM a zařízením zvláštní důležitosti. K ničení využívají vysoce brizantní trhavy, přenosné jaderné miny, včetně zápalných a bakteriologických prostředků. Podle charakteru a důležitosti objektu (cíle) se předpokládá, že skupiny mohou působit nejen do hloubky 300 km, ale i několik tisíc kilometrů.

K dosažení požadavků překvapení nemůžeme vyloučit, že součástí nenadálé agrese se mohou stát i „turisté“, kteří v určené době se soustředí do předem určených operačních rajónů, kam bude vzdušnou cestou dopravena potřebná výzbroj a výstroj. Obdobně, kdy vysazení speciálních skupin nebude probíhat na směru západ — východ, ale s využitím konfigurace terénu a učlenění jednotlivých států i ze směru jih — sever anebo obráceně. V takovém případě „bočního“ vysazení půjde o překonání vzdálenosti několika desítek kilometrů, ale z hlediska hlavního směru zahájení agrese nepřítel o hloubku 400 až 500 nebo i více kilometrů. Je pochopitelné, že i systém PVO v takové hloubce, popř. proti možnému bočnímu vysazení nemá být natolik efektivní jako nad operační sestavou vojsk na směru hlavního úderu;

b) vysazení **samostatných skupin** „minutových mužů“ (Team of Minnute) v síle čtyř do hloubky 10—30 popř. 50 km k ovládnutí důležitých hraničních, horských přechodů, soutěsek, křižovatek komunikací, mostů, přístupů ke strážím a jiným přístupům, kde není možný přesun mimo komunikace;

c) vysazení **taktických vzdušných výsadků** v síle od čtyř až do zesíleného praporu do hloubky až 50 km. V současné době předpokládají, že může působit do hloubky bližšího úkolu armádního sboru, tj. až 100 km. Vzdálenosti musí být úměrné i zesílení, včetně zabezpečení přepravy důležitého materiálu vzduchem;

d) vysazení **operačních vzdušných výsadků** v hodnotě vzdušné výsadkové brigády nebo divize do hloubky 200—400 km. U tohoto druhu výsadku půjde o dlouhodobé vysazení na dobu 4—6 i více dnů, které se uskuteční za předpokladu povšechného zabezpečení bojové činnosti v týlu protivníka.

Přitom podle názorů západoněmeckého velení na vedení ozbrojeného zápasu se nepočítá s bojovým použitím vzdušné výsadkové divize jako celku. Proto bylo velitelství divize zrušeno a vzdušné výsadkové brigády byly začleněny do organického složení armádních sborů.

Tato opatření přitom vylučují bojové použití zmobilizované nebo jiné vzdušné výsadkové divize z armád NATO;

e) vzdušné **výsadkové přepady**, které mají charakter krátkodobého vysazení jednotky v hodnotě praporu až brigády. Hlavním cílem je zničit důležitý objekt, nebo celý komplex, popř. se zmocnit speciální, nové výzbroje, materiálu včetně osob. Přepady mohou jít do hloubky 100, 150 i více km. Za předpokladu, že v určeném prostoru přijde pouze o ničení, jsou příslušníci vysazování padákovým způsobem, při vzetí kořistného materiálu se přepravují ve vrtulnících anebo kombinovaně.

Mimo jednotek vzdušného výsadku se mohou do týlu protivníka přepravovat i ostatní jednotky, zejména aeromobilní nebo mechanizované. Tím se podstatně rozšiřují možnosti pravděpodobného nepřítele, který je schopen se vysadit podle vývoje situace nejen padákovým způsobem, ale i přistávacím s využitím různých modifikací.

Mezi další prostředky, které mohou působit v týlu patří:

f) brigádní **aeromobilní taktické skupení** složené ze tří aeromobilních (mechanizovaných v ojedinělých případech i vzdušných výsadkových) praporů s posilovými prostředky (protitankové, dělostřelecké, ženijní, dopravní, zdravotnické) se vysazuje do hloubky 50 až 100 km od čáry dotyku. Přitom palebnou podporu mohou zabezpečovat 3 až 4 letecké prapory bitevních vrtulníků;

g) **aeromobilní divize** s posilovými jednotkami se vysazuje do hloubky 100 až 200 km k vedení samostatné bojové činnosti po dobu 4—5 i více dnů.

Nemůžeme přehlédnout, že soudobé typy vrtulníků u aeromobilních jednotek plně nezabezpečují vzdušnou přepravu zejména těžší bojové techniky a rozměrnějších nákladů. To je ovlivněno počáteční koncepcí, která vycházela z bojového předurčení těchto jednotek pro zasazení v asijských státech. V současné době se věnuje zvýšená pozornost vývoji a urychlenému zavedení nové modifikace vrtulníků, který bude schopen přepravovat techniku o hmotnosti do 20 i více tun. V takovém případě splní aeromobilní jednotky požadavky na možné bojové použití i ve středoevropských podmínkách.

ch) **mechanizované prapory** jsou přepravovány přidělenými vrtulníky různých typů do hloubky 50 km a v některých případech i více. Zde půjde o přemášení bojové činnosti na nové směry, překonání zamořených, zatarasených prostorů, popř. ovládnutí důležitého prostoru v týlu protivníka. Současně přisun dalších jednotek vzdušnou cestou je určen k vedení vstřícných protiztečí anebo k zesílení již vysazených jednotek. Přitom můžeme předpokládat, že

od každé brigády může přidělenými vrtulníky přepravit jeden mechanizovaný prapor jedním koloběhem.

Vidíme, že v důsledku modernizace vzdušných výsadek, jakož i zvýšení mobility vojsk a jejich schopnostem se přepravovat vzduchem se stále zvětšují **možnosti rozsáhlého použití** nejen výsadkových, ale i **ostatních vojsk** do týlu protivníka. Proto nemůžeme vyloučit, že od samého počátku zahájení agrese dojde k vysazení různých vzdušných výsadek a ostatních jednotek diferencovaných co do síly, hloubky vysazení a bojového úkolu. Tyto svou vysokou aktivní činností a zejména s využitím momentu překvapení mohou ovlivnit počáteční výsledky agrese. Obdobně vysazení poměrně většího počtu i početně menších skupin vzdušného výsadku a jiných jednotek od armádního sboru a polní armády vytváří předpoklad k vážnému narušení celistvosti týlu protivníka.

V důsledku toho se dostává do popředí požadavek, abychom při **komplexním posuzování** otázek spojených se způsoby zahájení agrese nepřitelem brali v úvahu nejen **možnosti vzdušných výsadek** pravděpodobného nepřítele, ale i **dobry na bojovou činnost** vlastních vojsk. Tato se bude vyznačovat značnou složitostí.

K tomu přistupuje i další požadavek, aby účinná protiopatření proti různým druhům vzdušných výsadek pravděpodobného nepřítele se stala součástí **komplexního plánu** k odražení agrese nepřítele s potřebnou diferenciací podle odbornosti.

V **další části** se zaměřím na zobecnění varianty bojového použití vlastních výsadek. Jmenovaný autor ve VM číslo 6/77 uvádí, že v podmínkách rozpoutání agrese nepřítele jakož při přechodu do útočné operace z výchozích prostorů mohou **taktické vzdušné výsadky** z prvosledových divizí nejen sehrát významnou úlohu, ale i plnit některé úkoly.

Domnívám se že zúžení této problematiky pouze na taktické výsadky a „... **taktický týl nepřítele**“ není zcela opodstatněná. Obdobně možnosti posuzování, zda tyto výsadky budou tvořeny výhradně z prvosledových divizí, neodpovídá zvláštnostem boje při odražení agrese nepřítele.

Můžeme předpokládat, že při odražení agrese nepřítele bojová činnost se bude vyznačovat velkou složitostí, nepředvídanými změnami v plánovaných sestavách, jakož i v zatarasění, zneprístupnění směrů anebo celých prostorů. V takových podmínkách nemůžeme vyloučit, že na úspěšném použití výsadku se budou podílet i druhsledové divize.

Soudobé zkušenosti dokazují, že operační sestava vševojskové armády je tvořena z prvního a druhého sledu, raketového vojska, vojska PVO, z dalších druhů vojsk a záloh. Přitom při přechodu do útočné operace nabývá na významu silný druhý sled k zabezpečení nepřetržitosti narůstání úsilí na směru hlavního úderu armády. Současně i to, že jedním z prostředků k vytvoření podmínek nepřetržitosti vedení útoku bude i výsadek organizovaný z **druhsledových divizí**.

Naskytá se **další otázka**, zda při odražení agrese nepřítele anebo při bojové činnosti vůbec s aplikací na naše specifické podmínky (konfigurace terénu v zájmovém prostoru, zastavenost, vyšší procento umělých překážek) je správné používat termín **taktický vzdušný výsadek**? Ve skutečnosti přívlastek „taktický“ ... určitým způsobem limituje reálnou hloubku vysazení v bezprostřední návaznosti na význam, charakter bojového úkolu, sílu vysazené jednotky, bojové možnosti a tím i délku bojové činnosti v týlu nepřítele.

Víme, že v soudobých podmínkách v důsledku modernizace armád, zavádění nové bojové techniky, zvyšujících parametrů účinného dosahu dochází k určitému setřetí rozdílnosti mezi chápáním taktické hloubky dříve (do 50 km) a dnes (až do 100 km). Obdobně se začíná uvažovat o realitě a opodstatněnosti pojmu operačně taktické hloubky (40–80 km).

Na podkladě těchto skutečností se dostává do popředí požadavek, aby **rozhodujícím kritériem** pro posuzování, o jaký výsadek skutečně půjde, **nebyla hloubka vysazení** (vzdálenost od čáry dotyky do prostoru vysazení a vedení boje), **ale charakter předurčeného úkolu z hlediska celkového boje a operace armády.**

Uvedu příklad: K ovládnutí **horského (hraničního) přechodu** můžeme vysadit výsadek do hloubky od několika kilometrů až po vzdálenost 5, 10 i více km. Z hlediska hloubky jde pouze o **taktickou** vzdálenost. Vzhledem k důležitosti a významu tohoto přechodu pro další činnost motostřeleckých svazků půjde o úkol **operačního významu**, protože ovládnutí a udržení přechodu zabezpečí pozemním jednotkám nejen rychlé proniknutí uvedeným prostorem, ale i **nepřetržité pokračování útoku.**

K ovládnutí **důležitého prostoru** anebo k **přehrazení postupu záloh** nepřítele můžeme výsadek vysadit do hloubky 40 popř. 60 km; při střetném boji do větší hloubky zpravidla 60–90 km. Pro uvedené hloubky vysazení bude limitující nejen síla vysazených jednotek, tvárnost prostoru vysazení, denní či noční doba, ale i průměrné **tempo útoku (den — hodina).**

Bylo by správné hovořit o operačním výsadku? Ten z hlediska diferenciacce představuje poměrně větší hodnotu jak z hlediska vysazených vojsk, tak i hloubky vysazení.

Na základě uvedených skutečností je reálné používat v pojmové oblasti termín **vrtulníkový výsadek** (v našich podmínkách přepravován pouze ve vrtulnících), který může plnit bojový úkol charakteru **taktického, operačně taktického i operačního významu.** Prakticky od několika kilometrů až do hloubky 60, 80 — 90 km. Přitom skutečná hloubka vysazení bude záviset na charakteru bojového úkolu, síle vrtulníkového výsadku, způsobu a rozsahu přidělení jednotek druhů vojsk, rozsahu podpory RVD, letectvem a ostatních druhů vojsk.

Výhodou vrtulníkového výsadku je, že může být organizován **z kterékoliv motostřelecké jednotky** v hodnotě čety, roty až praporu a zesilován jednotkami druhů vojsk.

Při **odrážení agrese** nepřítele bude vrtulníkový výsadek vysazen do různé hloubky týlu nepřítele k **zatarasování přísunových komunikací, zakládat požáry lesních komplexů s důrazem na prostory soustředění bojové techniky a jednotek nepřítele, ničení skladovacích prostorů, přísunu zásob všeho druhu, dezorganizování činnosti týlu nepřítele k ničení objektů (stanovišť), které mají vliv na velení a řízení činnosti vojsk nepřítele.**

Je pochopitelné, že celkový rozsah bojových úkolů ovlivní možnosti dopravních a bitevních vrtulníků (pro palebnou podporu) od samého počátku agrese nepřítele.

Jedním z prostředků efektivního použití vrtulníkového výsadku nejen od prvosledových, ale i druhsledových divizí je přizpůsobení dosavadní organizační struktury. Prakticky půjde o doplnění potřebného počtu **dopravních a bitevních vrtulníků** (palebné podpory) přímo k divizím.

Zkušenosti jednoznačně potvrzují, že v soudobém boji prioritní postavení může získat pouze taková divize, která pro bojovou přepravu částí sil, bojové techniky a materiálu vzduchem je schopna využívat vlastních prostředků aerizace. Může vzniknout názor, zda tradicionalismus v přidělování dopravních vrtulníků ze stupně vševojskové armády není již překonán. Domnívám se, že u každé motostřelecké divize by měl být k dispozici **prapor vrtulníků** různé modifikace a předurčení, který je schopen zabezpečit bojovou přepravu vrtulníkového výsadku vzduchem **jedním koloběhem**.

Pouze tak můžeme od počátku zahájení agrese nepřítele aktivně využívat vrtulníkových výsadků o různé síle a vytvářet podmínky pro přechod do rozhodného útoku při rozsáhlém využití **vzdušných výsadků různého druhu**. Tento návrh odpovídá požadavku předpisu Oper-1-1, že „... v útočné operaci musí být co nejvíce využívány **vrtulníkové výsadky** k plnění rozličných úkolů ve prospěch motostřeleckých a tankových divizí“.

Přitom nemůžeme vyloučit (což je dáno specifikou boje při odrážení nepřítele), že v některých případech mohou jednotky předurčené do vrtulníkového výsadku **pronikat do týlu nepřítele i po zemi s využitím různé bojové techniky** (včetně kořistí), **popř. i pěšky**. Pro bojovou činnost jednotku organizujeme do samostatných skupin o různé síle. V týlu nepřítele má každá skupina vymezen prostor bojové činnosti, včetně prostorů pro manévry. Překvapivá činnost samostatných skupin je ovlivněna tím, že zteče v jednotlivých prostorech organizujeme souběžně, s časovým odstupem anebo v požadované gradaci. Samostatné skupiny mohou ničit různé objekty (cíle) nepřítele v úzké součinnosti s dalšími vrtulníkovými výsadky v úzké součinnosti s dalšími vrtulníkovými výsadky, speciálními skupinami, odřady nebo samostatnou bojovou činností.

Dalším druhem vojska, který se bude podílet na úspěšném odražení agrese nepřítele a zabezpečení přechodu vševojskové armády do rozhodujícího útoku je **výsadkové vojsko**. Právě ono může nejúčelněji využít výsledků konvenčních a zejména jaderných úderů **k rychlému přesunu bojové činnosti** do hlubokého týlu nepřítele.

Výsadkové vojsko můžeme použít v několika variantách:

a) vysazení **padákových výsadků** v hodnotě zesíleného **padákového výsadkového praporu až výsadkového pluku** k plnění samostatných úkolů v hloubce **100 — 200 km**;

b) vysazení **kombinovaného výsadku** v hodnotě **výsadkové divize** k ovládnutí důležitých prostorů, čar po jaderných úderech k zabránění přísunu záloh nepřítele z hloubky, anebo izolaci nepřátelských uskupení. Hloubka bojové činnosti může dosáhnout **100 — 300 i více km**;

c) vysazení **kombinovaného výsadku** v hodnotě jedné výsadkové a jedné motostřelecké divize do hloubky až **500 km** k přenesení bojové činnosti a rozvíjení úspěchu na novém (vstřícném) směru. Obdobně se může použít k obsazení leteckých, raketových základů, letišť a postavení raket, skladů speciální munice, jakož i ovládnutí několika letišť k zabezpečení bojové přepravy dalších výsadkových nebo motostřeleckých svazků vzduchem;

d) vysazení **kombinovaného výsadku** v hodnotě **několika výsadkových divizí** v prvním pořadí a **několika motostřeleckých divizí** v druhém pořadí. Hloubka vysazení může dosahovat až **1 000 km**. Hlavním úkolem tohoto výsadku může být ovládnutí důležitých správních, politických, ekonomických

center, narušit řízení státu a vojenské velení, ovládnout raketové, námořní základny a ochromit hluboký týl nepřítele k znemožnění další podpory agrese.

e) vysazení **speciálního výsadku** do hloubky od několika desítek kilometrů až **2 000 km** k plnění úkolů zvláštní důležitosti. Speciální výsadek má velmi variabilní složení a výzbroj, což je dáno předurčeným bojovým úkolem a hloubkou vysazení.

Z jednotlivých variant vyplývá, že bojové možnosti a tím i rozsah plnění různých úkolů ve prospěch pozemního vojska jsou nespočetné. Je pochopitelné, že uvedené hloubky vysazení odpovídají charakteru operačního strategického výsadku.

Za zajímavost stojí, že právě z výsadkového vojska se nejčastěji používají **padákové** a **kombinované výsadky** o různé síle. **Padákové** (což dává sám název) jsou dopraveny do týlu nepřítele na padácích, včetně bojové techniky a materiálu.

Kombinované výsadky zpravidla jsou členěny do dvou sledů. V **prvém** sledu padákový výsadek ovládne určený prostor a zabezpečí přistání **druhého** sledu, nejčastěji **letadlového** výsadku. Velkou výhodou tohoto způsobu je, že jednotky, útvary či svazky druhého sledu mohou tvořit příslušníci **motostřeleckých divízi a jednotek druhů vojsk**. To je dáno tím, že jednotky pro bojovou přepravu do týlu nepřítele využijí dopravních letounů a přistávají na předem zabezpečených letištích nebo přistávacích pásmech.

Tento způsob je vysoce variabilní a umožňuje rychlé použití kterékoliv jednotky bez zvláštní přípravy. Víme, že **priorita kombinovaného výsadku** patří právem **Sovětské armádě**, kdy tyto otázky byly nejen rozpracovány, ale mnohokrát i prověřeny.

Chci též uvést, že bojové použití kombinovaného výsadku v síle divize podstatně oslabí týl nepřítele. Vysazení probíhá na velkém prostoru 30×40 km, což ovlivní způsob komplexního plánování u vševojskové armády.

Problematiky odrážení agrese nepřítele tvoří nerozbornou součást protiopatření celé koalice. Z tohoto důvodu mohou **na jednotlivých směrech působit padákové i kombinované výsadky**, které svým složením budou mít **internacionální charakter**.

Proto i tyto otázky se musí stát součástí přípravy velitelů a štábů na různých stupních velení.

V **závěru** chci zdůraznit, že při odrážení agrese nepřítele v prvém pořadí najdou své uplatnění zejména vrtulníkové výsadky a speciální výsadky, které vzhledem k síle a hloubce vysazení budou tvořit určitý „první sled“. Zatím co při přechodu do rozhodné útočné operace dojde k širokému uplatnění vrtulníkových výsadků před prvosledové divize a padákových, kombinovaných a speciálních výsadků do hlubokého týlu nepřítele.